

*Ανεπιθύμητη κληρονομιά τοῦ ἀνθρώπου ὁ θάνατος. Συνήθως οἱ ἄνθρωποι πονοῦν περισσότερο μέ τόν θάνατο ἑνός νέου. Καί εἶναι τοῦ νέου ὁ καθμός ἀβάσταχτος, γιατί ἀφήνει τή ζωή προτοῦ νά τή χαρή. Μά ὅταν τά δ-νείρα καί οἱ πόθοι τοῦ ἀνθρώπου μένουν ἀπραγματοποιητά, προκαλεῖ τότε ὁ θάνατος τόν ἴδιο πόνο, εἴτε σέ νέο, εἴτε σέ γέρο ρίξει τά βέλη του.

*Αγαπημένε μου θεῖτε, ἦσουν ἀπό τούς ἀνθρώπους, ποῦ ζητοῦσαν ἐπίμονα τῆς ζωῆς τή χαρά καί πού στάθηκε ὅμως μέχρι τέλους μακριά τους. Καί ἔ-κανες τήν τελευταία προσπάθεια. Περιφρόνησες τήν ἀσθένεια, τούς πόνους, αὐτόν τόν θάνατο, πάλεφες μαζί του, μά αὐτός καί πάλι στάθηκε ἀνίκητος. Τόν ἐδιωχνες τόν Χάροντα, ὄχι γιατί ἦσουν ἀνένδοτος, νά τόν ἀκολουθήσης, ποῦ τή συντροφιά μαζί του πότε-πότε τή ζήλευες, γιατί θά σέ πήγαινε κοντά σέ πρόσωπα ἀγαπημένα, ἀλλά γιατί ὁ σκληρός κάματος τῆς ζωῆς δέν σοῦ χάρισε τή χαρά της. Ποιά ἦταν αὐτή ἡ χαρά, ποῦ τή ζητοῦσες μέ ἀγωνία; Περίμενες σιά γηρατειά, νά νοιώσης μία συμπόνια, μία ἀγάπη, νά αἰσθανθῆς ἕνα χᾶδι τρυφερό, ἔστω καί ἀπό θετό παιδί σου. Καί ἀπόκτησες θετό παιδί καί τό ἀγάπησες σάν πατέρα ἀληθινός. "Ὅμως ἐδῶ δέν τέλειωσε τό ὄνειρό σου. Περίμενες μέ ἀγωνία, νά βροντήση καί στό δικό σου σπίτι τρανοῦ γλε-ντιοῦ ἀντίλαλος καί ξαφνικά βρόντησε ὁ Χάρος. Τέτοιες χαρές περίμενες, τέτοιες λύπες σοῦ ἦρθαν. Μά τόν Χάρο δέν τό νοιάζει τίποτε. Αὐτός δέν ἔχει καρδιά, ἀπλώνει τό κοφτερό σπαθί του καί δέ ρωτᾷ κανένα, ἄν ἔχη στή ζωή ὄνειρα.

*Αγαπημένε μου θεῖτε, σέ γνώρισα ἀπό κοντά κι ἤξερα τά μυστικά σου. Ὁ πόνος, ποῦ δοκιμάζομε τώρα συγγενεῖς καί φίλοι, εἶναι βαρῦς. Τήν ὥρα αὐτή μοῦ ἔρχονται στό νοῦ οἱ τόσες καί τόσες ἀνάμνησες ἀπό τή δική σου ζωή. Τίμιος ἰδρωκαμάτης τῆς γῆς πάλεφες ὑπεράνθρωπα, ὄχι γιά σένα, ὄχι γιά τό σπίτι σου, ὄχι γιά τά παιδιά σου, θυσιάστηκες γιά τόν κόσμο. "Ἦς ἦσουν στό θλιμμένο παρηγοριά καί τόν πόνο τοῦ καθενός τόν αἰσθανόσουν δικό σου, μά καί τήν χαρά τοῦ καθενός τήν αἰσθανόσουν δική σου. Στήν ἀ-νάγκη τοῦ φτωχοῦ ἐπρόσφερνες τίς περισσότερες φορές ἀπό τό ὑστέρημα σου καί τήν ἐθεράπευες. Πόσοι ἀποκαταστημένοι σήμερα στή ζωή, ἄλλοτε φτωχοί σπουδαστάι, θά σέ θυμοῦνται, πόσοι φυλακισμένοι, πόσοι ἀνήμποροι:

Τούτη τήν ὥρα τή στερνή, σοῦ ἀπευθύνω ἀγαπημένε μου θεῖτε τά φτωχά αὐτά λόγια. Δέν ἦσουν ἀπ' τούς μεγάλους, γιά νά σοῦ ταίριαζαν ἄλλα λόγια, μεγάλα, ἐγκώμια πλούσια, "Ἦσουν ἀπλός, ταπεινός μέ καρδιά ὅμως μεγάλη καί ψυχῆ πονετική. Πίστευες στό καλό, τό ἀγαποῦσες καί τό ἔκανες, μά μισοῦσες τήν ἐπίδειξη. Καί ἡ ἀγαπημένη σου σύζυγος, ἡ θεῖα Ἀγάπη, στάθηκε πλάϊ σου ὡς τό τέλος, πίστή συμπαραστάτις σου μέ ἴδια καρδιά, μέ ἴδια αἰσθή-ματα.

Μέχρι ποῦ ὁ Χάρος σοῦ πήρε καί τόν τελευταῖο ἦχο τῆς φωνῆς σου, σιγοφηθῦριζες: "Χωριδ, χωριδ, ἐκεῖ θά πάω, ἔλεγες." Καί δέν σέ τραβοῦσε

έκει μόνο ο πιο γνώριμος σου τόπος, το χώμα το αγαπημένο, τα δέντρα και τα ρυάκια, οι ζωντανοί άνθρωποι του. Σέ τραβούσαν εκεί άλλοι πιο αγαπημένοι, σέ τραβούσαν εκεί οι νεκροί του. Οι περισσότεροι απ' αυτούς θανατώθηκαν σέ ώρες καταραμένες, χάθηκαν άδικα. Ο πόνος σου γι' αυτούς ήταν μεγάλος. Τώρα βρίσκεσαι στο δρόμο, που θά σέ οδηγήσει σέ λίγο κοντά τους. Περνώ- ντας τίς ψηλές κορφές τής Άρνης, μήν άρνηθής, μή λησμονήσης, νά φέρης σ' όλους τούς άδικοσκοτωμένους του χωριού μας τό μήνυμα, πώς έμείς έδω τούς θυμόμαστε και δέν ξεχνούμε τό χρέος μας, νά τούς τιμήσουμε μιά μέρα, όταν μέ ευλάβεια, θά μαζέψουμε τά ιερά κδικαλά τους, τά σκορπισμέ- να, γιά νά τά θάψουμε εκεί, στο χωριό, όπου θά τούς στήσουμε κοινό λαμπρό μνημείο, σαν τήν πιο μικρή προσφορά, που μπορούμε νά τούς κάνουμε.

Δέ θά παραλείψω τήν ώρα αυτή, νά αναφερθώ και στή λεβεντιά σου. Τήν είχες τή λεβεντιά ως τό τέλος και τήν αγαπούσες τόσο. Του κορμιού σου ή λεβεντιά κλειούσε τής ψυχής σου τήν όμορφιά, όμορφιά, που ήταν ζωγρα- φισμένη ανάγλυφα στή γλυκειά έκφραση του προσώπου σου, έκφραση, που πρό- δινε έναν πραγματικό, έναν άληθινό άνθρωπο. Τήν αγαπούσες τή λεβεντιά, γι' αυτό, όταν ή ασθένεια θέλησε νά σου τήν θίξει, σου πόνεσε βαρυά ή ψυ- φή. Κορμί και ψυχή άγωνίζονταν, νά αναστηθούν, μά τελικά δαμάστηκαν. Και τή ζωή σου έδικαίωσαν ή απόλυτη τιμιότητα και άγαθότητά σου, ζωή γεμάτη από καλοσύνες τόσες, που δυσαναλογοΰσαν μέ τίς δυνατότητές σου.

Αγαπημένε μου θεΐτε, αγαπημένε σ' όλους, μή βιαστής, νά κλειστής στήν άραχνιασμένη κατοικία σου, πριν άκούσης τόν τελευταίο μου χαιρετισμό: Στόν κόσμο τουτο, που τώρα αφήνεις, ή άγάπη μας θά κρατή πάντα ζωντανή τή μνήμη σου. Λαφρύ κι' άπαλό άς είναι τό χώμα, που θά σέ σκεπάσει.

22/10/57.

ΣΤΑΘΗΣ ΕΥΣΤΑΘΙΑΔΗΣ.